

הנחיות לסעודת פורים, בשושן פורים שחל בערב שבת:

שני מנהגים מובאים בפוסקים לגבי סעודת פורים כאשר פורים חל בערב שבת. יש שכתבו להקדים את הסעודה לשחרית, ובדרך זו יוכלו בערב לעשות סעודה מכובדת בליל שבת¹. ויש שכתבו לעשות סעודת פורים אחרי צהרים ולהמשיכה עד כניסת שבת, ובכניסת שבת לעשות קידוש, "פורס מפה ומקדש"², ואז להמשיך בסעודה כסעודת שבת³. היתרון במנהג השני הוא שבדרך כלל ביום פורים בבוקר טרודים בקיום מצוות היום (קריאת מגילה, משלוח ומנות ומתנות לאביונים), ובערב שבת עוד יותר טרודים בהכנת השבת, ולכן קשה לערוך סעודת פורים בבוקר. בדרך זו יכולים לסיים את מצוות היום ואת ההכנות לשבת קודם סעודת פורים, ואז לערוך סעודת פורים שתתחבר לסעודת השבת. וכן העיד המאירי שכך היה מנהגם: "ואף אנו ואבותינו נוהגים בפורים שחל להיות ערב שבת שמתחילין בסעודה מבעוד יום עד שיקדש היום ופורסין מפה ומקדשין וגומרין את הסעודה"⁴.

לבוחרים לנהוג בשיטת "פורס מפה ומקדש" יש לנהוג כך:

1. לכתחילה יש להתפלל מנחה לפני הסעודה.
2. לכתחילה ראוי להתחיל את הסעודה קודם מנחה קטנה⁵, כלומר שעתיים וחצי זמניות קודם השקיעה, כדי שעד שתכנס שבת שוב יהיה לו תאבון לאכול אף סעודת שבת, וכן שזמן משמעותי של הסעודה יהיה ביום פורים עצמו. ובדיעבד רשאי להתחיל עד השקיעה⁶.
3. כאשר מגיע זמן הדלקת נרות, על הנשים להדליק נרות שבת.
4. לאחר מכן, קודם השקיעה, יש להפסיק את הסעודה (אך לא לברך ברכת המזון) ולהתפלל מזמורי קבלת שבת ולכה דודי כנהוג. ניתן אף להתפלל ערבית בשלב זה, או אפשר להתפלל ערבית לאחר הסעודה. ניתן אף ללכת לבית הכנסת לקבלת שבת ולערבית, אך אם הולכים לבית הכנסת לכתחילה ראוי שחלק מהסועדים, כגון הנשים, יישארו במקום הסעודה⁷.
5. יש לכסות את החלות ולעשות קידוש. אם שתי יין בסעודת פורים, אין לברך בורא פרי הגפן⁸, אלא יאמר "ויכלו השמים..." ולאחר מכן יברך "אשר קדשנו במצותיו ורצה בנו... מקדש השבת".
6. לאחר מכן יש לבצוע על לחם משנה⁹, אך כיוון שממשיך את סעודתו שמקודם אין ליטול ידיים וכן אין לברך המוציא על החלות¹⁰.
7. אף בסעודת השבת יש להשתדל לאכול לכל הפחות קצת תבשילים לכבוד השבת¹¹, וכן לכתחילה יש למשוך את הסעודה עד הלילה כדי שלפחות מקצתה תהיה בלילה¹².
8. בסוף סעודת השבת מברכים ברכת המזון. בברכת המזון יש לומר רצה. לגבי על הניסים, יש פוסקים הסוברים שאין לומר על הניסים משום שזוהי סתירה לומר גם רצה וגם על הניסים¹³, ויש הסוברים שיש לומר על הניסים ואין בכך סתירה משום שהסעודה התחילה בפורים והסתיימה בשבת¹⁴.

¹ כך כתב הרמ"א בסימן תרצה סעיף ב.

² פסחים ק ע"א.

³ כן כתב המאירי (כתובות ז ע"ב), וכן כתב המגן אברהם (תרצה ס"ק ט) בשם המרדכי, וכן כתב בשו"ת זרע אמת (חלק ג סימן עט). ובספר נהר מצרים (הלכות פורים סעיף יג) העיד שכן היה המנהג בירושלים. וראה עוד מקורות על שני המנהגים בספר פורים משולש לר' שריה דבליצקי (פרק ראשון סעיף ו).

⁴ בית הבחירה, כתובות ז ע"ב.

⁵ ראה שו"ע אורח חיים רמט, ב, ובשו"ת מהרי"ל סימן נו סעיף ח.

⁶ שו"ע אורח חיים רמט, ב.

⁷ שו"ע אורח חיים קעת, ב, וכ"כ בשו"ת זרע אמת שם.

⁸ שו"ע אורח חיים רעא, ד.

⁹ ערוך השולחן אורח חיים רעא, יג.

¹⁰ שו"ע אורח חיים רעא, ד, ומשנה ברורה ס"ק יח.

¹¹ ביאור הלכה רמט, ב ד"ה מותר.

¹² משנה ברורה רסז ס"ק ה.

¹³ חיי אדם קנה, לב; משנה ברורה תרצה ס"ק טו.

¹⁴ ט"ז אורח חיים קפח ס"ק ז. וראה במאירי שהובא לעיל שכתב שמנהגם היה לומר על הניסים, אך טעמו משום שעל הניסים שייך אף בט"ו שהוא שושן פורים, אך לפי זה כאשר שושן פורים חל בערב שבת וגומר סעודתו בשבת אין לומר על הניסים. ולהרחבה בנושא תרתי דסתרי בכלל ועל הניסים בסעודת פורים בפרט ראה תשובתנו בשו"ת במראה הבזק חלק ה סימן סג על סעודת פורים לאחר פלג המנחה כשכבר התפללו ערבית.